

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

Türk lirası düzenleme zorunluluğu kapsamında olan ve olmayan sözleşmeler belirlendi.

No: 2018 – 116

Tarih: 09.10.2018

Özet: *Hazine ve Maliye Bakanlığı, 6 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazete 'de yayımlanan 2018-32/51 sayılı Tebliğ ile döviz veya dövize endeksli düzenleme imkanı olan ve olmayan sözleşmeleri belirlemiştir. Buna göre Türkiye 'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri;*

- *Konusu serbest bölgeler dahil yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, **gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmeleri,***
- *Yurt dışında ifa edilecekler dışında kalan **iş sözleşmeleri,***
- *Bazı istisnalar dışında danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil **hizmet sözleşmeleri,***
- *İş makineleri dâhil **taşıt satış ve kiralama sözleşmeleri,***
- *Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu 'nda tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımı dışında kalan **eser sözleşmelerine,***

*ilişkin bedeller ile bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak **kararlaştırılması mümkün değildir.***

Diğer taraftan;

- *Türkiye 'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; **menkul** (iş makineleri ve diğer taşıtlar hariç) **satış ve kiralama sözleşmeleri,** bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri,*
- *Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu 'nda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri ile 32 Sayılı Karar 'ın 17 ve 17/A maddeleri kapsamında yapılacak finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri,*
- *Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye 'de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmeleri,*
- *Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye 'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmelerine,*

*ilişkin bedeller ile bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak **kararlaştırılması mümkündür.***

13 Eylül 2018 tarihinden önce döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak akdedilmiş ve yürürlükte olan sözleşmelerdeki bedeller Türk parasına çevrilirken mutabakata varılamazsa; döviz veya dövize endeksli bedeller öncelikle 2 Ocak 2018 tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki TCMB efektif satış kuru kullanılarak Türk lirasına çevrilecek, ardından bu bedeller söz konusu tarihten bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar TÜİK 'in her ay için belirlediği TÜFE aylık değişim oranları esas alınarak arttırılmak suretiyle belirlenecektir.

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

Hatırlanacağı üzere 13 Eylül 2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar”da değişiklik yapılmıştır.

Söz konusu Karar’la özet olarak;

- 13 Eylül 2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında düzenleyecekleri sözleşmelerde sözleşme bedeli ve bu sözleşmeden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayacağı,

- Aynı tarihten önce döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmiş olan sözleşme bedellerinin ise 30 gün içerisinde Türk parası olarak taraflarca yeniden belirleneceği,

hüküm altına alınmıştır.

13 Eylül’de yürürlüğe giren bu Karar’da ayrıca yukarıdaki zorunluluk kapsamına girmeyen hallerin Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirleneceği hükmü yer alıyordu.

6 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2018-32/51 sayılı Tebliğ ile Bakanlık tarafından döviz ya da dövize endeksli olarak düzenlenebilecek ya da düzenlenemeyecek olan sözleşmeler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

A. Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayacağı haller:

1. Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, konusu serbest bölgeler dahil yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil **gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmeleri**,

2. Türkiye’de yerleşik kişilerin, yurt dışında ifa edilecekler dışında kalan, kendi aralarında akdedecekleri **iş sözleşmeleri**,

3. Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, aşağıda belirtilenler dışında kalan danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil **hizmet sözleşmeleri**,

a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri,

b) İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

c) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

ç) Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurt dışında sonlanan ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanan elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleri.

4. Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’da tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımı dışında kalan **eser sözleşmeleri**,

5. Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, iş makineleri dâhil **taşıt satış ve**

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

kiralama sözleşmeleri (13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan iş makineleri dâhil taşıt kiralama sözleşmelerindeki bedel ve bu sözleşmeden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin Türk parası olarak yeniden belirlenme zorunluluğu bulunmamaktadır.)

Yukarıdaki sözleşmeler kapsamında düzenlenecek kıymetli evraklarda yer alan bedellerin de döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesi mümkün değildir.

Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde yer alan bedellerin 13 Eylül 2018 tarihinden itibaren 30 gün içerisinde Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenmesi de gerekmektedir.

B. Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabileceği haller:

1. Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, **menkul** (iş makineleri ve taşıtlar hariç) **satış ve kiralama sözleşmeleri**,
2. Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, bilişim teknolojileri kapsamında **yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri** ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri,
3. 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’da tanımlanan **gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri** (32 Sayılı Karar’ın 17/A maddesine göre bedel dövize endeksli olarak kararlaştırılamaz),
4. 32 Sayılı Karar’ın 17 ve 17/A maddeleri kapsamında yapılacak **finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri** (Bu sözleşme bedellerinin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkün olup dövize endeksli olarak kararlaştırılamaz),
5. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf olduğu **iş sözleşmeleri**,
6. **Dışarıda yerleşik kişilerin** Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak **yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler** ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri,
7. Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

olduğu gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmeler,

8. Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası antlaşmaların ifası kapsamında olmak kaydıyla; yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler,

9. Hazine ve Maliye Bakanlığının 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmeler.

Bu sözleşmeler dışında ayrıca 32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanun'a dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde **sermaye piyasası araçlarının** (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülüklerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.

Türkiye'de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri; hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler; sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye'de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endeksli bedeller içeren gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeleri akdetmeleri mümkündür.

Döviz düzenleme imkanı bulunan ve 13 Eylül 2018 tarihinden önce düzenlenmiş olan yukarıda sayılan sözleşmeler için 30 günlük süre içerisinde TL'ye dönme zorunluluğu da bulunmamaktadır.

C. Türkiye'de yerleşik kişilerin kapsamı

Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketler de bu uygulamada Türkiye'de yerleşik olarak değerlendirilmektedir.

D. Dövize endeksli sözleşmenin kapsamı

Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen sözleşmeler yukarıdaki uygulama kapsamında dövize endeksli sözleşme olarak değerlendirilmektedir.

E. Dövizli veya dövize endeksli sözleşmelerin TL'ye döndürülmesinde kullanılması gereken kurlar

32 Sayılı Karar'ın geçici 8. maddesinde, 13 Eylül 2018 tarihinden önce döviz cinsinden veya dövize

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

endeksli olarak akdedilmiş ve yürürlükte olan sözleşmelerdeki bedeller ile diğer ödeme yükümlülüklerinin 13 Eylül 2018 tarihinden itibaren 30 gün içerisinde Türk parası olarak yeniden belirlenmesi gerektiği hükmü yer almaktadır.

Bu madde kapsamında söz konusu bedeller Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenirken **mutabakata varılamazsa**; akdedilen sözleşmelerde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller, söz konusu bedellerin 2 Ocak 2018 tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının 2 Ocak 2018 tarihinden bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle belirlenecektir.

Geçici 8. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilen konut ve çatılı iş yeri kira sözleşmelerinde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller yukarıdaki şekilde iki yıllık süre için Türk parası olarak belirlenir. Ancak, Türk parası olarak belirlemenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir yıl geçerli olmak üzere; anılan paragraf uyarınca Türk parası olarak belirlenen kira bedeli, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, belirleme tarihinden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir.

Bir sonraki kira yılı Türk parası cinsinden kira bedeli ise, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, önceki kira yılında geçerli olan kira bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunun belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir ve belirlenen Türk parası cinsinden kira bedeli bu fıkrada belirtilen iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olur.

Bu hükümler sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar için uygulanmaz.

Bu maddede, istisna tanınan tarafların mutabakatıyla yeni yapılacak sözleşmelerin Türk parası cinsinden yapılmasını veya mevcut döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşmelerde yer alan bedellerin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi uyarınca Türk parası olarak yeniden kararlaştırılmasını talep etmesi durumunda sözleşmelerde yer alan bedeller Türk parası cinsinden kararlaştırılır.

F. Özet tablo

Önemli görülen bazı sözleşme türlerinin dövizli veya dövize endeksli olarak düzenlenip düzenlenemeyeceğine ilişkin bilgilerin özetlendiği tablo aşağıda dikkatinize sunulmaktadır.

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

Sözleşme konusu	Yeni sözleşme bedeli (13 Eylül 2018 ve sonrasında akdedilen)	Eski sözleşme bedeli (13 Eylül 2018'den önce akdedilen, yürürlükte)
Yurt içindeki gayrimenkul satış/kiralama sözleşmeleri	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz	13 Ekim'e kadar Türk parasına çevrilmeli
İş sözleşmeleri (Yurt dışında ifa edilenler hariç)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz	13 Ekim'e kadar Türk parasına çevrilmeli
Hizmet sözleşmeleri (Maddedeki istisnalar hariç, danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dahil)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz	13 Ekim'e kadar Türk parasına çevrilmeli
Eser sözleşmeleri (4490 SK kapsamında gemi inşası, tamiri bakımı hariç)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz	13 Ekim'e kadar Türk parasına çevrilmeli
Taşıt satış sözleşmeleri (İş makinesi dahil)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz	13 Ekim'e kadar Türk parasına çevrilmeli
Taşıt kiralama sözleşmeleri (İş makinesi dahil)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok
Menkul satış ve kiralama sözleşmeleri (İş makinesi ve taşıtlar hariç)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok
Yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok
4490 SK'da tanımlanan gemilere ilişkin leasing sözleşmeleri	Döviz olarak kararlaştırılabilir	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok
Finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri (32 SK'nın 17 ve 17/A maddeleri kapsamında)	Döviz olarak kararlaştırılabilir	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok
İş sözleşmeleri (TC vatandaşı olmayan Türkiye'de yerleşik kişiler)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok
Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok
Kamu kurumları ile TSKGV şirketlerinin taraf olduğu sözleşmeler (Gayrimenkul satış ve kiralama hariç)	Döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir	Türk parasına çevrilme zorunluluğu yok

Saygılarımızla.